

187009
(B13160)

Επι τῷ
ΑΡΡΩ. ΘΑΝΑΤῳ.

ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ,

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΒΑΛΛΑΩΡΙΤΟΥ

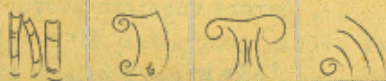
ΤΕΛΕΥΘΗΣΑΝΤΟΣ

τὴν 24 Ἰουλίου 1879.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΘΟΥΡΙΟΥ

ΤΥΠΟΓΡ. Γ. ΧΡΗΣΤΟΔΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ.

ΕΠΙ ΤΩ

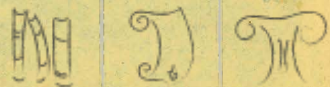
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΒΑΛΛΩΡΙΤΟΥ

ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΒΑΛΛΩΡΙΤΟΥ

ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ

24 Ιουλίου 1974

Ἄνετελλεν ἡ ἀποφράς τῆς 24 Ἰουλίου ἡμέρα καὶ μόλις ἤρξατο ὁ Ἥλιος νὰ χρυσώνη τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων, ὅτε παχὺς μέλας πέπλος ἐπεσκίασε τὸ φῶς τῶν ἀκτίνων του, νεκρική σιγὴ δὲ διεχύθη ὅπως δυνηθῶσι κάλλιον αἰ φάραγγες καὶ τὰ ἄντρα νὰ ἐπαναλάβωσι μετ' ὀλίγον τὴν ἡχὴ τῶν γοερῶν θρήνων καὶ κλαυθμῶν, οὓς ἡ ἀτυχὴς Λευκάς ἐπέπρωτο, φεῦ! νὰ ἐκφέρῃ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προσφιλεστάτου τέκνου τῆς, τοῦ ἀγλαίσματος τῆς ἰδανικότητός τῆς, τοῦ περικλεοῦς γόνου τῆς!

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΒΑΛΛΩΡΙΤΟΥ

Ὁ Ἀριστοτέλης, τὸ ὄνομα ἐκεῖνο, ὅπερ μεθ' ὑπερηφανίας καὶ συγκινήσεως πᾶς Λευκάδιος ἐπρόφερεν ἐν αἰσθηματι λατρείας· ἡ δόξα τῆς ἐποχῆς του ἐξέλιπεν! Ὁ μέγας ἀνὴρ, ὃν αἱ ἐπερχόμεναι γενεαὶ γονυκλινεῖς θά θαυμάσωσιν ἀπέθανεν! καὶ ἤδη ἡ μεγαλοφυῆς ἐκείνη φαντασία διεχύθη εἰς τὸν αἰθέρα, ὅπως συναρμολογηθῆ μετὰ τὰ ὑπεράνθρωπα ὄντα, τὰ διασχίζοντα καὶ διαπλέοντα τὸ ἀπέραντον πέλαγός του καὶ μεθ' ὧν συχνάκις, ἐγκαταλείπων τὸν ὕλικόν κόσμον, συνδιελέγετο, ἀρνούμενος παρ' αὐτῶν τὰς οὐρανίας μελωδίας του!—Ὁ ἀθάνατος τῆς ἐποχῆς παιητής, ὅστις ἠδυνήθη νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰς καρδίας παντὸς Ἑλλήνου, καί, βιαίως ἀφαρπάζων ἐξ αὐτῶν τὴν ἰδανικότητα τοῦ πατριωτισμοῦ, κατῴρθου νὰ συνεχίσῃ εἰς ἕνα ἕκαστον τὸ ρεῦμα τοῦ ἠρωϊσμοῦ καὶ ἀναδείξῃ αὐτὸν ὑπέρτερον ἑαυτοῦ ἀφῆρπάγη!—Ἡ μελίρρυτος μοῦσα του δὲν θὰ ψάλλῃ τοῦ λοιποῦ τὰ ἠρωϊκὰ ἄσματά τῆς! Αἱ ἀηδόνες

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

και τα άνθη της ανοίξεως άπώλεσαν τον μεταδότην των άσμάτων και της ευόδους όσμης των! Αί κορυφαί του Πίνδου και ό "Όλυμπος δέν θ' άντηχώσι την βροντώδη φωνήν του!, αί δέ τυραννούμεναι και κατασπαρασσόμεναι υπό του τυράννου Έλληνίδες δέν θά εύρωσι παρηγορίαν εις τά άσματα των κατορθωμάτων των τέκνων των!!

Χθές ή σελήνη άνέτειλε πενιχρά εισδύσασα δια χαράγματος εις τό δωμάτιον εκείνο, όπου συνήθως εύρισκε τον σύντροφόν της πλήν. φευ! Αί άκτινες της έντρομοι όπισθοχωρούσι πρό νωπού μνήματος!! Είναι ό τάφος του ποιητού!

ΤΟ ΜΝΗΜΑ

του

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΟΥ

Μετάδος και σύ φωτεινόν άστρον εις τους συντρόφους σου την άπαισίαν είδησιν!—Έξακολούθησον κατά τας φωτεινάς νύκτας να ρίπτης πένθιμον άκτίνα επί του τύμβου του ποιητού! εκεί δέ θά εύρης πάντοτε τας φαντασίας των συμπολιτών του, βανίζούσας με δάκρυα τό ψυχρόν σώμα, όπερ περιέκλεισε ποτέ ψυχήν, ήτις προώρισται να καθωραίση τους αιθέρας!!! .

Μόλις ή άπαισία είδησις άστραπηδόν μετεδόθη εις τους μετά παλμών αναμένοντας την έκθασιν της άσθeneίας συμπολίτας του Βαλαωρίτου, και παραχρήμα άφατον πένθος κατέλαβε τας καρδιάς πάντων.—Σύμπασα ή πόλις, από της στιγμής της κεραυνοβόλου άγγελίας, έπενθηφόρησε, πσσα δέ συναλλαγή εν τη άγορά διεκόπη επί τρεις ήμέρας και τά δημόσια γραφεία έντολή των προϊσταμένων των διετέλεσαν κατάκλειστα υπό πένθος.—Έκαστος έπροθυμοποιήθη πώς κάλλιον να τιμήση τον νεκρόν του διαπρεπούς συμπολίτου του, και τό Δημοτικόν Συμβούλιον Λευκαδίων, συνελθόν εν έκτάκτω συνεδριάσει παραχρήμα άπεφήνατο όμοθυ-

μως, να επισήμως έκφρασθή τη οικογενεία ή κατέχουσα τον τόπον λύπη, προσφερθή στέφανος δάφνης επί του φερέτρου του άοιδίμου Άριστοτέλους, ένταλθή ό Δικηγόρος Γ. Στεφανίτσης να έκφωνήση επικήδειον λόγον εν όνόματι του Συμβουλίου, συνέλθη δέ τουτο την έπιούσαν να ενπενθίμω στολή συνοδείω εις την τελευταίαν κατοικίαν τον νεκρόν. 'Ο Δικηγορικός σύλλογος, συνελθών άπεφάσισεν, να έναποθέση δια του πρεσβυτέρου των μελών του στέφανον δάφνης, έτερον δέ ό Έμπορικός και οι φοιτηταί του Γυμνασίου. Τέλος ό βαρυαλγών λαός συνεισέφερον άθρομήτως έτερον στέφανον, ως δείγμα της κατεχούσης αυτόν άθυμίας. Σεμνοπρεπές κρηπίδωμα, πενθίμως καθωραίσθεν, εν τω κέντρω του θόλου του όποιου στέφανος δάφνης έτοποθετήθη, παρσκευάσθη εν τη Έκκλησία του Παντοκράτορος προς έπίθεσιν του φερέτρου.

Την πρωίαν της 25ης περι ώραν 8 1/2 άπασαι αί του τόπου Άρχαι, τά Δημοτικά Συμβούλια της Έπαρχίας, ό ένταύθα στρατός του πεζικού και ό λόχος των σκαπανέων, συνήλθον πενθοῦντες υπό την οικίαν του άποβιώσαντος όπως άποδώσωσιν αυτόν τας τελευταίας τιμάς κατά την θην δέ ήρξατο ή έκφορά.

Προηγούμενου του σταυρού και των έξαπτερούγων, είπετο ή Φιλαρμονική μουσική, ταύτη δέ ό ιερός κληρος της τε πόλεως και έξοχής.—Τούτοις ήκολούθει ή έπίσημος τελετή, προηγούμενων των φερόντων τους στεφάνους δάφνης.

Σπυρ. Μούρμουρα Δημοτικού Συμβούλου κομίζοντας τον στέφανον του Δ. Συμβουλίου, επί ταινίας του όποιου χρυσοίς γράμμασιν ένεχαράχθη ή έπιγραφή α τό Δημοτ. Συμβούλιον Λευκαδίων τω έθνικω ποιητή Άριστ. Βαλαωρίτη .»

Άνδρέου Βλαντή πρεσβυτέρου του Δικηγορικού Συλλόγου τον του παρ' αυτού άντιπροσωπούμένου σώματος, φέροντα τό έπίγραμμα « Τω έθνικω ποιητή Άριστοτέλει Βαλαωρίτη ό Δικηγορικός Σύλλογος.»

Β. Πετανίτη τον του Έμπορικού Συλλόγου έπιγεγραμμένον « ό Έμπορικός Σύλλογος τω Έθνικω Ποιητή. »

Ιωάν. Καββαδία τον στέφανον του Λαού φέροντα την έκφραστικωτάτην έπιγραφήν « Τω Άριστοτέλει Βαλαωρίτη ό πτωχός λαός ανατίθησι. »

Σ. Πήλλικα φοιτητού του γυμνασίου, κομίζοντας εκείνον

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

τῶν φοιτητῶν ἐπιγραφόμενον « Οἱ φοιτηταὶ τῷ Στηρίξαντι τὴν σύστασιν Γυμνασίου Ἀρ. Βαλαωρίτη.

Εἶπετο τούτοις ὁ ὑπαξιωματικὸς τῆς ὑπηρεσίας κρατῶν προσκεφάλαιον, ἐν ᾧ ἦσαν ἐναποθετεμένα τὰ κοσμήσαντα τὸ στήθος τοῦ νεκροῦ παράσημα τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ Σωτήρος τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰ τῆς Ῥωσσίας, Ἰταλίας, Δανίας καὶ Ὀλλανδίας.

Πρὸ τοῦ φερέτρου ἠκολούθει ὁ σύμβουλος Α. Βεντούρας, φέρων τὸ χρυσοῦν μετάλλιον, ὅπερ κατὰ τὸ 1872 ἡ Πατρίς προσήνεγκεν αὐτῷ κατὰ τὴν ἐξ Ἀθηνῶν ἐπιστροφὴν του μετὰ τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ πρὸς τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον διθυράμβου του.

Μετὰ τοῦτον ἐκομίζετο τὸ φέρετρον, ἐν ᾧ κατέκειτο ὁ νεκρὸς, κρατούμενον ὑπὸ συμπολιτῶν φίλων τοῦ ἀποβιώσαντος, προθυμοποιουμένων τὴν πρῶτος νὰ προσφέρῃ τὴν τελευταίαν ταύτην ὑπηρεσίαν εἰς τὸ σῶμα ἐκεῖνο ὑπὲρ οὗ ἡ πλήρης συγκινήσεως καρδία του ἐπαλλεν.

Τούτῳ ἠκολούθουν αἱ συγγενεῖς, τὸ Προξενικὸν σῶμα, αἱ Πολιτικαὶ καὶ Στρατιωτικαὶ Ἀρχαί, οἱ Δήμαρχοι καὶ Δημοτικά Συμβούλια τῆς Ἐπαρχίας καὶ ἀπειρον πλῆθος λαοῦ τῆς τε πόλεως καὶ ἐξοχῆς, ἐν μέσῳ τῆς ἔνθεν καὶ ἔνθεν παρατεταγμένης στρατιωτικῆς δυνάμεως.

Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μετὰ τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν ἐξεφωνήθησαν ἐπικηδεῖοι ὑπὸ τῶν κ. κ. Γ. Στεφανίτζη Δικηγόρου ἐν ὀνόματι τοῦ Δημοτ. Συμβουλίου Λευκαδίων, — Ξ. Τούμπα δικηγόρου—Ι. Σταματέλου Σχολάρχου, —Ι. Καμβαδία δικηγόρου, —καὶ Δ. Καρύκη Εἰσαγγελέως Πρωτοδικῶν. Τέλος δὲ ὁ Δικηγόρος Α. Βλαντῆς πρεσβύτερος τοῦ Συλλόγου ἐξεφώνησε συγκινητικὴν προσλαλίαν ἐναποθέσας τὸν στέφανον ἐπὶ τοῦ φερέτρου καὶ ἤδη ποταμοὶ δακρῶν περιεχύθησαν ὑπὸ τῶν δόντων τὸν τελευταῖον ἀσπασμὸν ἀπαραμυθῆτων συμπολιτῶν του· μεθ' ὃ τὸ πτώμα ἐναπέτεθη ἐν τῷ παρασκευασθέντι ἐν τῷ κοιμητηρίῳ τοῦ Παντοκράτορος τάφῳ, συνοδευόμενον ὑπὸ τῶν οἰμωγῶν καὶ θρήνων ἀπάντων ἐκφωνούντων

« Αἰωνία σου ἡ ΔΟΞΑ Κλεινῆ Συμπολίτα»

Λευκάδι τῆ 26 Ἰουλίου 1879

Α. Γ.

Δημοτικῶ Συμβουλίου Λευκαδίων
Συνεδρίασις 82
Λευκάδι τῆ 24 Ἰουλίου 1879

Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον Λευκαδίων, συγκείμενον ὑπὸ τοῦ Προέδρου αὐτοῦ Παύλου Βεμβενούτη καὶ τῶν Μελῶν του Ἰωάννου Μαραγκοῦ, Ἰωάννου Σταύρακα, Ἀλεξάνδρου Δεβάρη, Ἀντωνίου Βεντούρα, Γεωργίου Γουριώτη, Φιλίππου Καμβαδία, Σπυρίδωνος Κόγκα, Χρήστου Κονιδάρη, καὶ Θεμιστ. Τριανταφύλλη, τῶν Σπυρίδωνος Μούρμουρα καὶ Σπυρίδωνος Μεταξᾶ ἀπουσιαζόντων.

Ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τοῦ θανάτου τοῦ συνδημότου του Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου, συνελθὼν σήμερον αὐθορμήτως εἰς ἔκτακτον συνεδρίασιν ἐν τῷ Δημαρχικῷ καταστήματι παρόντος καὶ τοῦ Κ. Δημάρχου καὶ

Ἐρμηνεῦδον πιστῶς τὸ φρόνημα τοῦ λαοῦ.

Ἀποφαίνεται

α.) Ἴνα πρὸς ἐπισημοποίησιν τοῦ ἐκδηλωθέντος πένθους διὰ τὴν στέρησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Ποιητοῦ λάβῃ μέρος αὐρίον κατὰ τὴν κηδείαν τοῦ ἀποβιώσαντος, συνοδεῦον τὸν νεκρὸν αὐτοῦ καὶ προσκαλουμένων πρὸς τοῦτο καὶ τῶν Δημαρχικῶν Παρέδρων.

β.) Ἴνα κατατεθῆ στέφανος ἐπὶ τοῦ φερέτρου τοῦ νεκροῦ φέρων τὴν ἐπιγραφὴν.

Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον Λευκαδίων

Τῷ

Ἐθνικῷ Ποιητῇ Ἀριστοτέλει Βαλαωρίτη.

γ.) Ἴνα διὰ τοῦ Κ. Δημάρχου ἐκφρασθῆ πρὸς τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἀποβιώσαντος ἡ βαθεῖα λύπη τῶν συνδημοτῶν του ἐπὶ τῇ στερήσει τοῦ ἀκουράστου ἐργάτου τῆς μεγάλης τῶν Ἑλλήνων ιδέας.

δ.) Ἴνα ἐκφωνηθῆ ἐν τῷ Ναῷ εἰς ὃν θὰ ψαλῆ ἡ νεκρώσιμος Ἀκολουθία, κατάλληλος λόγος ὑπὸ τοῦ Δικηγόρου Κ. Γεωργίου Στεφανίτση πρὸς τοῦτο παρακαλουμένου ὑπὸ τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου.

Ὁ Πρόεδρος

Π. Βεμβενούτης

Ἐπονται αἱ ὑπογραφαὶ τῶν μελῶν

Ὁ Δήμαρχος

Ἐπ. Σταματόπουλος

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

ΛΟΓΟΣ

Ἐκφωνηθεὶς ὑπὸ τοῦ Δικηγόρου

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΞΕΦΑΝΙΤΣΗ

Εἰς ἐμὲ, τὸ πνευματικὸν τέκνον σου, ἐνετείλατο τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον Λευκαδίων, ἵνα σοὶ προσφέρω τὸν τελευταῖον τῆς δόξης στέφανον.

Ἐδέχθην τὴν ἐντολήν, τὸ μὲν διότι ὡς τιμὴν θεώρητα αὐτήν, τὸ δὲ διότι ἐπρόκειτο ν' ἀναμίσξω τὰ δάκρυά μου πρὸς τὰ τῶν βαρυπενθούτων συνδημοτῶν μας.

Ἄποια φοβερὰ ἀντίθεσις, ὦ Ἀριστότελες! Τίς ἠδύνατο νὰ φαντασθῆ τὴν ἄωρον ταύτην καταστροφήν, ὅτε πρὸ ὀκτώ ἐτῶν ἡ ἀτυχὴς αὕτη πόλις σὲ ὑπεδέξατο δαφνοστόλιστος καὶ ὑπερήφανος, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ θαυμασμοῦ τοῦ Πανελληνίου καὶ τῶν εὐχῶν τοῦ νέου μεγαλομάρτυρος τῆς Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας!— Τότε χαρᾶς δάκρυα περιέβρεχον τὰς παρειὰς ἀπάντων, καὶ ἐλπίδες ἐθνικοῦ μεγαλείου ἀνεπτέρουν τὴν διάνοιάν μας.— Ἦδη λυγμοὶ καὶ θρηνοὶ καὶ πένθος ἄφατον, καὶ ἀπελπισία σὲ συνοδεύουσιν ἐκεῖ, ὅπου αἱ ψυχαὶ τῶν μεγάλων ἡρώων, ὧν τὰ μεγαλουργήματα ἔψαλλες σὲ ἀναμύνουσι.— Τότε ὁ Πίνδος καὶ ὁ Ὀλυμπος σὲ ἐχαιρέτων μακρόθεν διὰ τῶν γηραιῶν κορυφῶν των, προαισθανόμενοι ἐγγιζοῦσαν τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἡ λύρα σου ἐμελλε ν' ἀντηχήσῃ εἰς τοὺς κρημνοὺς καὶ τ' ἄντρα ἄπερ τοςάκις διὰ τῆς ὑψυπέτιδος φαντασίας σου διήλθες.

Πλὴν, φεῦ! σκληρὰ εἰμαρμένη ἐστέρησε τῆς χαρᾶς ταύτης τοὺς πολυδασανισμένους ἐκείνους τόπους.— Σήμερον, ὅτε εἰς τὰ ἔγκατα αὐτῶν ἀκούεται μυκηθμὸς προαγγέλλων ἀνάστασιν,—σήμερον ὅτε αἱ προαιώνια ἀλύσεις ἤρξαντο συντριβόμεναι,—σήμερον, λέγω, πικρὸν ποτῆριον ποτίζει τὰ ἱερά καὶ αἱματόβρεκτα ἐκεῖνα ἐδάφη.—

Διατὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἐσπευσε τὸ σκληρὸν τοῦ θανάτου δρέπεον;— Διατὶ δὲν ὑπεχώρησεν εἰς τὸν μόνον τὸν διακκέστατον τῶν πόθων σου;—

Διατὶ δὲν ἀνέβαλε τὸ καταστρεπτικὸν ἔργον του, μέχρις οὗ στυλωμένος ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἱερᾶς Δοδώνης θὰ ἀνέκραζες,—νῦν ἀπολύσεις τὸν δούλον σου δέσποτα;—

Ἡ ἀπάντησις δὲν προσήκει εἰς ἡμᾶς τ' ἀτελεῖ καὶ ταπεινὰ ὄντα.—

Ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ πιστεύωμεν, καὶ πιστεύομεν ἀδιστακτικῶς, ὅτι ὑπαρξίς οἶα ἡ τοῦ Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου δὲν καταστρέφεται ἀνεξιτύλω; ἐν μιᾷ ὀφθαλμοῦ ῥοπή.— Ἐκλείπει μὲν τὸ σῶμα καὶ διαλύεται ἡ σὰρξ, ἀλλ' ἡ ἀληθὴς αὐτοῦ οὐτότης, ἡ ἀκτίς τῆς θείας δημιουργίας, δι' ἧς καὶ μόνος κατέστη μέγας μεταξὺ ἡμῶν, ζῆ καὶ ζῆσει εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα.—

Δὲν ἐπιχειρῶ, ὦ Σεβαστὲ νεκρὲ, νὰ ἐκθέσω τὸν βίον σου· θὰ ἦτο

(7)

παραγνώρισις τῆς ἀξίας σου. Ἡ μόνη ἀπαγγελία τοῦ ὀνόματός σου, ὦ Ἀριστότελες Βαλαωρίτη, εἶναι τὸ ὑψηλότερον ἐγκώμιόν σου. Τίς τῶ ὄντι Ἐλλήν ἐλευθερὸς ἢ δούλος; δὲν προφέρει αὐτὸ μετ' αἰσθημάτων, χαρᾶς, ἐλπίδος καὶ παρηγορίας;—Τίς δὲν γινώσκει τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς διωγμοὺς, οὓς ὑπέστη; ὑπὲρ τῆς Ἐθνικῆς ἡμῶν ἀποκαταστάσεως; Τίς δὲν ἀναγνωρίζει ὅτι διὰ τῶν προϊόντων τῆς Μούσης σου ἀνύψωσες τὴν νεοελληνικὴν φιλολογίαν εἰς περιωπὴν ἐμπρέπουσαν τῶ Ἑλληνικῷ ὀνόματι,—καὶ ἔδωκας σάρκα καὶ ὀστά εἰς τὴν μεγάλην τῆς Πανελληνίου Ἐνώσεως ἰδέαν.

Πικρὰ λοιπὸν δάκρυα χύνει σήμερον πᾶσα Ἑλληνικὴ καρδία, ἰδίως δὲ ὁ Λαὸς τῆς Λευκάδος θρηνῶν ἀπαρμύθητον τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἀγλαοῦ αὐτῆς γόνου, τοῦ κλείσαντος αὐτὸν διὰ τοῦ ὀνόματός του καὶ πολλάκις προστατεύσαντος αὐτὸν ἐν ἡμέραις πονηραῖς.

Ἄλλ' ἡ σεβασμία ψυχὴ σου δὲν θέλει μᾶς ἐγκαταλείψει.—Ἐν τῶ χορῶ τῶν μεγάλων Ἡρώων καὶ μαρτύρων τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν Παλιγγενεσίας, θέλει ἰκετεύει τὸν Ὑψιστον, ὑπὲρ τῆς ἀναστάσεως σύμπαντος τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς εὐμερείας τῆς μικρᾶς καὶ ἀγαπητῆς σου Λευκάδος.

Εὐτυχὴς ὅστις πρῶτος ἀγγεῖλαι ἐπὶ τοῦ τάφου σου τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἀγίας Σοφίας.

Αἰωνία σου ἡ μνήμη!—Αἰωνία σου ἡ μνήμη!—

Αἰωνία σου ἡ μνήμη

ΛΟΓΟΣ

ὑπὸ Δικηγόρου

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΤΟΥΜΠΑ

Ἄποια ὀνοπολόγιστος διὰ τὴν Λευκάδα συμφορὰ! Τὸ σκληρὸν δρέπανον τοῦ θανάτου ἀπέσπασεν ἐκ μὲν τῆς Λευκάδος τὸ ἀγλαῖσμα αὐτῆς, ἐκ δὲ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους τὸν κλεινὸν ποιητὴν του εἰς ὃν κατ' ἐξαιρέσιν ἀπένευμε τὸ ὄνομα τοῦ Ἐθνικοῦ. Ἐν τῶν προσφιλεστάτων ὀνομάτων παντὶ τῶ Ἑλληνισμῶ εἶναι ἀναντιβῆτως τὸ τοῦ προκειμένου νεκροῦ, ὅστις διὰ τῶν σοφῶν, πατριωτικῶν, καὶ πολυτίμων αὐτοῦ ἔργων ἀνεξαρτήτως τὸ ἐθνικὸν φρόνημα, καὶ πάντα τὸν βίον αὐτοῦ ἀφιέρωσεν εἰς τὴν ἠθικὴν διαγωγικὴν καὶ τοπογραφικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἔθνους ἡμῶν, διὰ δικαίως παρὰ ἀπάντων ἀναγνωρίζεται ὡς πυρὴν τοῦ

ΙΑΚΩΒΑΚΕΡΕΩΣ
ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΝ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΔΗΕΟΥΡΙΟΥ

νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ καὶ παρὰ σύμπαντος τοῦ ἔθνους αἰδίο; αὐτῷ ὁμολογεῖται εὐγνωσύνη. Ὁ ἀνὴρ οὗτος, ὅστις μέχρι τῆς χθὲς ἐφαίνετο ἔμπλεος ζωῆς καὶ παρὰ πάντων ἐθαυμάζετο διὰ τὸ ἱπποτικὸν τοῦ χαρακτῆρος του, διὰ τὸ ἀρεϊμάνιον καὶ ἐπιβλητικὸν τῆς συμπεριφορᾶς του, διὰ τὸ ἀγγελικὸν τῆς μαρφῆς του, διὰ τὸ νευρώδες τῆς φωνῆς του, διὰ τὸ ἀπειρον τῶν γνώσεων του, ὑποσκαπτόμενος πρό τινας χρόνους ὑπὸ βαρείας νόσου μεθ' ἧς ἐβρουμένως ἐπάλασε, κατεβλήθη ἐπὶ τέλους παρ' αὐτῆς, καὶ οὕτω χθὲς ἀπέπτη εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς ἐγκαταλείψας εἰς τὴν οἰκογένειάν του ἄλγος αἰώνιον, εἰς τὴν Λευκάδα πένθος βαθύτατον, εἰς τὸ ἔθνος κενὸν μέγα.

Εἰθισται ἐν τοῖς ἐπικηδεῖσις νὰ σκιαγραφῆται ὁ βίος τοῦ νεκροῦ. Ἀλλὰ τίς ἐκ τῶν παρεστῶτων ἐν τῇ νεκρικῇ ταύτῃ ἀκολουθίᾳ εἶναι δυνατὸν ν' ἀγνοῆ ὅποιος ὑπῆρξεν ὁ πολύτιμος βίος τοῦ ἀοιδίου Ἀριστοτέλους; τίς ἀγνοεῖ ὅτι ἐξ ἀπαλῶν οὐχῶν κύριον μέλημά του ὑπῆρξε τὸ μεγαλεῖον τοῦ Ἑλληνισμοῦ, δι' ὃ αἰκνως εἰργάζετο; Μὲ τὴν μεγάλῃν τούτῃν ἰδέαν ἐγεννήθη, μὲ αὐτὴν ἐτρέφετο καὶ αὐτὴ τὸν συνοδεύει εἰς τὸν τάφον. Τίς ἀγνοεῖ ὅτι οὗτος διὰ τῶν φιλελευθέρων φρονημάτων του, καὶ τοῦ σπανίου πολιτικοῦ θάρρους του συνετέλεσεν εἰς τὴν προεξέστησιν τῶν Ἰονίων Νήσων; τίς ἀγνοεῖ ὅτι διὰ τῆς ἀπαρχμύλλου εὐφραδείας του καὶ ῥητορικῆς δεινότητός του κατεμάγευσε τὸν λαὸν τῆς Πρωτευούσης; τίς ἀγνοεῖ ὅτι διὰ τοῦ διθυράμβου του πρὸς τὸν ἀείμνηστον Πατριάρχην Γρηγόριον, κατέκτησεν οὐ μόνον τὴν τοῦ Πανελληνίου, ἀλλὰ καὶ τὴν τῆς ὑψηλοῦ ἀγάπῃν, θαυμασμὸν καὶ ἀφοσίωσιν; τίς ἀγνοεῖ ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ἔθνικὸν κίνημα, εἰς εὐγενῆ τείνον σκοπὸν, τὸ ὅποῖον νὰ μὴν ὑπέβαλε καὶ ὑπεστήριξε διὰ παντὸς εἶδους θυσῶν; τίς ἐπὶ τέλους ἀγνοεῖ τὰ ἀνεκτίμητα ἔργα του, ἅτινα ὡς κειμήλια εὐλαβῶς διατηρεῖ ἅπας ὁ φιλολογικὸς κόσμος, καὶ ἔσονται αἰώνια ὑποδείγματα ζεούσης φιλοπατρίας καὶ ἀσθῆστον δίψης τοῦ μεγαλείου τοῦ Ἑλληνισμοῦ;—

Ἀλλὰ μήπως ἐπιδοθεῖς εἰς τὰς φιλολογικὰς μελέτας του καὶ εἰς τὸ πολιτικὸν στάδιον, ἐξ οὗ πάντοτε διαφροστεφῆς ἐξῆλθε, κατέστη ποτὲ ἐπιλήσιμων τῶν καθηκόντων, τὰ ὅποια ἐκάστη εὐγενῆς ψυχῆ συναισθάνεται ὅτι ἔχει πρὸς τὴν πατρίδα γῆν; Ἡ εὐημερία τῆς Λευκάδος διὰ τῆς ιδούσεως τῶν ὑπαρχόντων κοινοφελῶν καταστημάτων, εἰς οὐδένα ἄλλον ὀφείλεται παρά εἰς τὸν Ἀριστοτέλην. Ἐν τῶν κυριωτέρων μελημάτων του ὑπῆρξε πάντοτε ἡ πρόοδος τῆς φιλότιτης τοῦ Λευκάδος, διὰ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς ὁποίας ἀκαμάτως ἐμερίμνα καὶ εἰργάζετο ὡς φιλόστοργος πατὴρ, οὐ μόνον δὲ χρήσιμος εἰς τὴν Ἐπαρχίαν του ἀνεδείχθη, ἀλλὰ καὶ περριχισμένος μὲ τὰς ἀγνωτέρας εὐαγγελικὰς ἀρετὰς Ἀμνησικακός, ἀνεξικακός, ἐλεήμων, ἀφιλοκροδῆς, ἀείποτε τοῖς πᾶσιν εὐεργετικός.

Ἡ ἀδυναμία μου ἀρ' ἐνός, καὶ ἡ βαθεῖα συγκίνησις ὑφ' ἧς κατέχομαι ἀρ' ἑτέρου, ὡς ἐκ τῆς λατρίας ἢ ἀνιδανουαί πρὸς τὸν μεγάλο-

πύθολον τοῦτον ἀνδρᾶ τῆς ἐποχῆς μας, δὲν μοὶ ἐπιτρέπεται ἵνα καταλλήλως ἀπεικονίσω τὰ πολλαπλὰ προτερήματα καὶ ἀρετὰς ὑφ' ὧν ἐκοσμεῖτο, καὶ αἰτινες καθίστων αὐτὸν τὸ ἐγκαλωπίσμα τῆς νήσου μας. Τὸ ἔργον τοῦτο ἀπόκειται εἰς χεῖρα πολλῶ δεξιότερα, ἀπαται δὲ καὶ χρόνον μακρὸν καὶ γνώσεις οὐχὶ τὰς ἐπικίνοους. Περιορίζομαι ἐντεῦθεν εἰς τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις ἃς βραχύωρος σκεψίς ὑπηγόρευσεν εἰς τὴν βαρυθυμούσῃν ψυχῇ μου πρὸς ἐπιτέλειαν τοῦ ἱερωτέρου τῶν καθηκόντων.

Δικαίως ὅθεν ἀιλλόμεθα σήμερον, ὦ Λευκάδι, ὅπως ἕκαστος ἡμῶν ὅσον οἶόντε ζωηρότερον ἐκδηλώσῃ τὸ ἄχθος τῆς ψυχῆς του, καὶ οὕτω συνήλθομεν ἐνταῦθα ὅπως ἐν ὅλῃ τῇ πομπῇ καὶ ἐπιδείξει ἀποτίσωμεν τὸν τελευταῖον καὶ ἱερότερον φόρον τὸν ἐπιβαλλόμενον ἐκ τῆς ὀφειλομένης ἀπεριόριστου εὐγνωμοσύνης καὶ σεβασμοῦ, πρὸς ἀνδρᾶ τοῦ ὁποίου ἡ ἄλλειψις εἶναι ἐπαισθητὴ ἐν τῷ τόπῳ μας, καὶ ὅστις μεταστὰς κατέλιπε κενὸν δυσαναπλήρωτον, δικαίως λέγω, συνήλθομεν ἐνταῦθα διότι ἐν τῇ τελευταίᾳ ὥρᾳ τοῦ ἀποχωρισμοῦ διαδηλοῦνται τὰ ἀκραιφνῆ αἰσθημάτων τῆς ὑπολήψεως, καὶ τῆς λατρίας. Ἐκαστος δὲ ἐν τῇ στιγμῇ ταύτῃ καθ' ἣν οὐδεμία σχέσις πλέον συνδέει τοὺς μένοντας μετὰ τοῦ μεθισταμένου δύναται νὰ διακρίνη καὶ διίδη ὡς ἐν κατοπτρῷ τὰς καλὰς ἢ κακὰς ἐντυπώσεις ἃς ἐγκαταλείπει ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἀναχωρήσεώς του.

Ποῦ λοιπὸν βάλσαμος παρηγορίας ἀντάξιος τοιαύτης ἀπωλείας; Ὡς δὲ ὄστις ἐξ ὅσων καὶ σεις δικαίως βαρυσκοῦντα τέκνα τοῦ Ἀριστοτέλους, ὡς μόνη παραμυθία δυναμένη κατὰτι νὰ ἐπουλώσῃ τὴν ἀνήκεστον πληγὴν σας, δύναται νὰ σας χορηγήσῃ μόνον ἡ ἰδέα ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης, πράγματι δὲν ἀπεβίωσεν διότι ἡ μνήμη αὐτοῦ θέλει μείνει αἰώνιος ἀνεξίτηλος εἰς πάντα τοὺς συγχρόνους τοὺς ἔχοντες ἀνόθευτον τὸ αἶσθημα τῆς ἀγάπης καὶ ἀφοσίωσης, καὶ δύναται νὰ ἐκτιμῶσιν ἐπαξίως τοιοῦτους θεοεικέλους ἡγέτας τοῦ παγκοσμίου πολιτισμοῦ, ἀκυαία δὲ παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις εἰς αἰῶνας τοὺς ἀπαντας, καθ' ὅσον οὗτοι ἰδίᾳ, ὡς μᾶς διδάσκει ἡ ἱστορία, ἀπαθέστερον κρίνοντες, ἀποδίδουσι τὴν δέουσαν ἀξίαν εἰς τοιοῦτους περικλεεῖς ἀνδρας. Σὺ δὲ ὦ βαρυστενάζουσα Λευκάς, καταπραυνθητὴ ἐπὶ τῇ παρηγορᾷ ἰδέᾳ ὅτι ὁ ἐνδοξὸς ἀνὴρ, τὸν ὁποῖον προσήεγες εἰς τὸ ἔθνος, καὶ ὅστις καὶ σὲ ἐλάμπρυνε καὶ τὸν Ἑλληνισμόν ἅπαντα ἐδόξασε, εὐτυχῶς ἐξεπλήρωσεν τὴν ὑψηλὴν ἀποστολήν ἣν εἶχε ἐνταῦθα, καὶ ἦδη ἡ πατρίς προικεῖται νὰ δρέψῃ τοὺς καρποὺς τῶν ἀφύτων κόπων του. Νῦν δὲ μεταβαίνει, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ ὄσα τιμὰς καὶ δόξας δύναται ὁ ἀνθρώπος ν' ἀπολαύσῃ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἐκεῖ ὅπου ἐτι τιμαλφίστερος, ἀμάραντος, καὶ μυρίπνου, στέφανος τὸν περιμένει.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

εἰς Ἰππ. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΝ ΒΑΛΛΩΡΙΤΗΝ

ὑπὸ

ΙΩ. Ν. ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΥ

Σχολάρχου

» Μαύρισε, κύμα, τὸν ἄστρο,
καὶ σὲς βουρὰ τὸ χιόνι,
» Γιατ' ἦλθε βαρυχειμωνιά,
καὶ δὲ λαλεῖ τὰνθόνι. »

(ΒΑΛΛΩΡ.)

Καίτοι εὐρίσκημαι, ἀδελφοί, καταβεβλημένοι ὑπὸ αἰσθημάτων ὀδύνης καὶ θλίψεως, τὰ ὅποια μοὶ ἐμπνέει σήμερον ἡ βαρύνεθος αὕτη τῆς πατρίδος συμφορὰ καίτοι συναισθάνομαι εἰς τὸ βύθος τῆς καρδίας μου τὴν μηδαμινότητα τῆς θνητῆς ἡμῶν φύσεως, καὶ ἀκούω εἰς τὰ σπλάγχνα μου φωνὴν φοβεράν νὰ μοῦ λέγῃ, ὅτι ὁ ἐπίγειος βίος δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ σκιά, καὶ ὄναρ, καὶ κενός. . . . ἐγὼ μολαταῖτα δὲν ἀποθαρρύνομαι τοῦ νὰ ἐκπληρώσω ὅπωςδὴποτε ἱερόν καὶ σπαράδατον καθήκον εἰς τὸν νεκρὸν ἐνός τῶν προσφιλεστέρων τέκνων τῆς πατρίδος μου, ἐνός τῶν εὐκλεεστέρων ἀνδρῶν τοῦ ἔθνους μου, ἐνός, τοῦ ὁποίου τὸ ἄτομον συγκεφαλαιοῖ τὰς ἐξοχωτέρας ἀρετὰς, τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας, τοῦ γλυκιότατου λέγω Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου.

Ἦθελα εἰδῶ σήμερον νὰ ἐπεκράτῃ ἐκείνη ἡ συνήθεια τῶν ἀρχαίων, οἵτινες μετὰ θάνατον, καθίζοντες δικαστήριον, ἐδίκαζον μετ' ἀκρίβειαν τὰ ἔργα τῶν θεονεώτων. Ναι! Ἦθελα νὰ ὑπῆρχε καὶ σήμερον ἡ καλὴ ἐκείνη συνήθεια διὰ νὰ στήσω εὐθύς τὸ τοιοῦτον δικαστήριον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ἐμελλον νὰ ἔλθωσιν εἰς φῶς προτερήματα καὶ ἀρεταὶ τοιαῦται, ὅποια ἠδύναντο νὰ θαμβώσωσι καὶ τὸν φθονερώτερον ὀφθαλμόν. Ἀλλὰ τί λέγω; ἐγὼ βλέπω τὴν συνάθροισιν τοσοῦτου λαοῦ, τὴν κατῆφειαν τοσοῦτων προσώπων, τὴν συγκρίνειν τοσοῦτων ψυχῶν, τὴν ἐκχειλίσιν τοσοῦτων δακρύων. . . . ἐγὼ βλέπω ὀλόκληρον πόλιν νὰ συγκροτῇ σήμερον δικαστήριον, καὶ νὰ δικάζῃ φανερά, καὶ νὰ μαρτυρῇ τρανὰ ὅτι ἡ ἀπώλεια τοιοῦτου ἀνδρὸς εἶναι κενὸν τῆς πατρίδος δυσαναπλήρωτον, εἶναι συμφορὰ τοῦ ἔθνους ἀνεπανόρθωτος! Ἄς συνέλθωμεν λοιπὸν, ἀδελφοί, ἐπὶ τῷ αὐτῷ, ἃ προσφέρωμεν ὁ καθεὶς τὸ ὠχρὸν ἄνθος του ἐπὶ τῆς τέφρας τοῦ αἰοδήμου συμπολίτου μας, καὶ ἃ, πλέξωμεν τοιαῦτα γρόπια τὸν τελευταῖον στέφα-

νον, ὡς τὸν μόνον φόρον, τὸν ὁποῖον ὁ ψυχρὸς τάφος συγχωρεῖ εἰς τοὺς θνητούς.

Ὁ Ἀριστοτέλης, γέννημα ἔνδοξον τῆς Λευκάδος, ἀπὸ νεαρῆς αὐτοῦ ἡλικίας ἤρχισε νὰ δεικνύῃ τὰ φλέγοντα τὴν ψυχὴν του ἔθνικα αἰσθήματα, καὶ τὸν ἀκάθεκτον πρὸς τὰ γράμματα ἐρωτὰ του. Μόλις εἰκοσαετῆς μετέβη εἰς τὰ ἐκπαιδευτήρια τῆς σοφῆς Εὐρώπης, καὶ ἐπιδοθεὶς κυρίως εἰς τὰς φιλολογικὰς σπουδὰς, δὲν ἐβράδυνε νὰ δρέψῃ τοὺς ἀγλαοὺς καρποὺς τῶν ἰδρωτῶν του. Νεανία, ἐτι ὢν, ἐδημοσίευσεν τὰ πρῶτα αὐτοῦ ποιητικὰ δοκίμια, εἰς τὰ ὅποια βλέπει τις ἀνθηρέτητα φαντασίας, λόγου εὐροίαν, στίχων ἀρμονίαν, καὶ προπάντων θερμὰ πατριωτισμοῦ αἰσθήματα. Ἐπανελθὼν εἰς τὴν πατρίδα, ἀφωσιώθη ὀλοψύχως εἰς τὴν μελέτην τῆς Ἱστορίας τοῦ νεαροῦ ἔθνους μας, ἐκ τῆς ὁποίας καὶ παρέλαβε τὴν ὕλην τῆς πολυτιμοῦ ποιήσεως του. Εἰς τὴν ποίησιν ἐκτοτε ἐπιδοθεὶς διέμευε μέχρι τέλους φίλος αὐτῆς πιστὸς καὶ ἀχώριστος. Δι' αὐτῆς οὐ μόνον ἀνεδείχθη ἀληθὴς διερμηνεύς τῶν ἐθνικῶν ἰδέων καὶ αἰσθημάτων, ἀλλὰ καὶ διέσωσε τὸν ἀνεκτίμητον τοῦ ἔθνους γλωσσικὸν θησαυρόν. Τὴν ποιητικὴν τοῦ Ἀριστοτέλους ἀξία ταχέως ἡ φήμη διέδωσε μέχρι περάτων τῆς γῆς, καὶ τὰ ἔργα του δὲν ἐβράδυνον νὰ θεωρηθῶσιν ὡς τὰ κλασικώτερα κείμενα τῆς νεοελληνικῆς μας φιλολογίας. Ἄν τις ἐπισκεφθῇ τὰ ἐκπαιδευτήρια τῆς σοφῆς Γαλλίας καὶ Γερμανίας, θέλει εἰδεῖ εἰς τὰς χεῖρας τῶν μαθητῶν τὰ Μνημόσυνα τοῦ ἐθνικοῦ ποιητοῦ μας.

Ἄλλ' ἡ ἀξία τῶν ἔργων αὐτοῦ ἂν καὶ χρεωστεῖται προπάντων εἰς τὴν ἀνθηρὰν φαντασίαν του, καὶ εἰς τὴν περὶ τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν εἰδικὴν ἐμπειρίαν του, οὐχ' ἦττον ὅμως ἀνιψοῦται αὕτη εἰς βαθμὸν ἐτι ἀνώτερον διὰ τῶν ἐθνικῶν αἰσθημάτων, τὰ ὅποια κατέφλεγον τὴν Ἑλληνικὴν του καρδίαν. Καὶ τίς ἀναγινώσκων τὰς χροσὰς σελίδας τοῦ Διάκου του δὲν θέλει γοητευθῆ ἀπὸ τὰ θέληγτρα τῶν ἀφελῶν ἐκείνων σκηνῶν, εἰς τὰς ὁποίας εἰσάγει τοὺς ὄρεσιδίους κλέφτας του; τίς δὲν θέλει αἰσθανθῆ ζωηροτέρους τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας του διερχόμενος τὰς ἀνισοτάλους μάχας εἰς τὰς ὁποίας ἐκθέτει τοὺς λεοντοψύχους ἥρωάς του; δὲν σὰς οἰστρηλάτησεν ἄραγε πατὴρ ἡ ἀρμονία τῶν καλλιῶν στοιχείων του; δὲν σὰς παρέσυρεν ὡς χεῖμαρρος τὸ νευρώδες τῆς ἀπαραμίλλου φράσεώς του;

Λησμονήσατε ἄραγε, ἀδελφοί, τὸν ζέοντα ἐνθουσιασμόν τοῦ Ζακυνθίου λαοῦ, ὅταν ὁ ποιητὴς μας κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς Ἐνώσεως, μεταβαίνων διὰ Ζακύνθου εἰς Ἀθήνας ὡς μέλος τῆς Ἐπτανησίου ἀντιπροσωπείας, ἀπήγγειλε τὴν γοητευτικὴν ἐκείνην ὠδήν του.

« Ἀνοιξε, μάνα μας γλυκεῖα τὴν ἀφάρτη καρδιά σου,
καὶ ἐπὶ τὴν κόλασέ τα τὰ φτωχὰ, τὰ μαύρα τὰ παιδιὰ σου; »

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

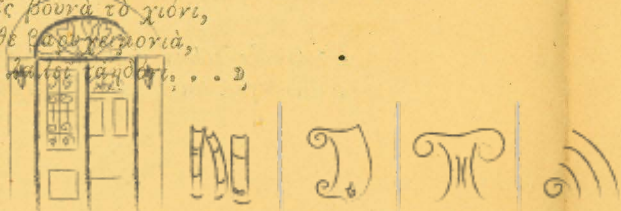
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

Πάταγος (λέγει ἡ Ἱστορία), ἀλαλαγμοὶ καὶ χειροκροτήσεις κατε-
πλήρωσαν τὸν ἀέρα. Οἱ ἐνθουσιῶντες Ζακύνθιοι κατῆσπάζοντο χεῖρας
καὶ πόδας τοῦ ποιητοῦ, ἐκφράζοντες οὕτως αἰσθήματα σεβασμοῦ καὶ
εὐγνωμοσύνης. Περικαλλέστατα κοράσια ἔστεψαν τὴν κεφαλὴν του μὲ
ποιητικὴν δάφνην. Ὡς μία ἀποθέωσις ποιητοῦ ἐφάνητο ἡ ὁμήγουρις ἐ-
κείνη! [Χιῶτ. Ἰστ. Ἰον. Κρατ. Τομ. Β'. σ. 764]. Τοιαύ-
τας σκηνάς ἐδραματοῦργει εἰς Ζάκυνθον ἡ λιγύφθογγος λύρα τοῦ νέου
Ἰνδάρου μας. Ἄλλ' εἰς Ἀθήνας; Καὶ τίς δὲν ἐνθυμεῖται, ἀ-
δελφοί, τὴν ἐκεῖ συγκίνησιν καὶ τὰ δάκρυα ὀλοκλήρων χιλιᾶδων λα-
οῦ, ὅταν κατὰ τὰ Ἀποκαλυπτήρια τοῦ Ἀνδριάτου, Γρηγορίου Κ' ἀ-
πήγγειλε τὸν φλογερὸν διθύραμβόν του; Ἀκόμη παρίστανται ζωηραὶ
εἰς τὴν φαντασίαν μου αἱ ἐντυπώσεις τῆς πανελληνίου ἐκείνης πανη-
γύρευς; ἀκόμη μοῦ φαίνεται νὰ ἀκούω τὰ δημῶδη ἄσματα, τὰ ὁποῖα
εἰς τὰς ἀγυῖας τῶν Ἀθηνῶν ἔψαλλεν ὁ λαὸς εἰς τιμὴν τοῦ νέου Ὀρφέως
μας. Ναι, θαυμάσιε ποιητά.

- α Λαλοῦσες καὶ οἱ στεναγμοὶ ἑμίξαν τὸν ἀέρα.
 - α Πόσαις μᾶς θύμιζες στιγμαῖς ἐκείνην τὴν ἡμέραν!
 - α Καὶ πόσα δάκρυα θερμὰ κυλίσθησαν ἔς τὸ χῶμα!
 - α Κάθε σου λόγος ἔχυρε μία φλόγ' ἀπὸ τὸ στόμα! »
- [Ἐφ. Συζητ. Ἀρ. 175]

Ἄλλὰ καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ λησμονηθῇ ποτὲ ἡ λαμπρὰ ὑπο-
δοχὴ καὶ τὸ τιμητικὸν παράσημον, τὸ ὁποῖον τότε ἡ μικρὰ πατρίς μας
προσέφερεν εἰς τὸ εὐκλεές τέκνον τῆς; Οὐρανομήκεις ἀψίδες εἰς τιμὴν
τοῦ κλεινοῦ ποιητοῦ ἀνηγέρθησαν, ἑκατοντάδες ἐπιγραφῶν πανταχοῦ
τῆς πόλεως προσηρτήθησαν, ἄσματα εἰς ὕμνον αὐτοῦ ἐν ταῖς ἀγυῖαις ἐ-
ψάλλοντο, φωταψῖαι, πυροτεχνήματα, διασκεδάσεις παννύχια ἐτε-
λοῦντο ὑποδοχὴ ὄντως βασιλική! τιμὴ ὄντως ἐξαιρετικὴ,
τὴν ὁποῖαν σπανιώτατα οἱ λαοὶ αὐθόρμητοι ἀπονέμουσιν εἰς τοὺς συμ-
πολίτας των! Ὁ δημοφιλέστατος ποιητὴς μας θέλων τότε ν' ἀντα-
ποκριθῇ εἰς τὰς πανδήμους ταῦτα, ἐκδηλώσεις τοῦ περιστοιχοῦντος
αὐτὸν λαοῦ, ἀναβὰς ἐπὶ ἀνθοστολιστοῦ ἰκριώματος ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς
πόλεως, ἔψαλε καὶ πάλιν, ὡς ἀηδῶν καλλικέλαδος τὸν θεσπέσιον ἐ-
κείνον Παιάνα του καὶ τίς δύναται νὰ περιγράψῃ ὁποῖος ὑπῆρξεν ὁ
πανταχοῦ ἀναπλεγθεὶς ἐνθουσιασμός; ὅποσα ἐξεχείλισαν δάκρυα τῆς
χαρᾶς, καὶ τῆς θλίψεως; Ὡς χρυσαὶ ἀναμνήσεις, τὰς ὁποίας μεταδίδει
εἰς ἡμᾶς; ἡ ἐνδοξος ἐκείνη ἡμέρα! ὦ γλυκύτατα ὄνειρα! Ἄλλὰ
τώρα;

» Μαύρισε, κύμα, τὸν ἀφρό,
καὶ σείε βουῖά τὸ χιόνι,
» Γιατ' ἤλθε θάλασσα ἡμερῶν,
καὶ δὲ καί τισι γὰρ ἡμῶντι, . . . »

Νομίζω, ἀδελφοί, ὅτι δὲν εἶναι χρεῖα νὰ ἐκτανθῶ περισσότερον διὰ
νὰ καταδείξω ἐπὶ μᾶλλον τὰ φλογερώτατα αἰσθήματα τῆς Ἑλληνι-
κωτάτης ψυχῆς τοῦ Ἀριστοτέλους μας. Ἀρκεῖ μόνον νὰ προσθέσω ὅτι
οὐδεμία ἐθνικὴ κίνησις ἠκούσθη ποτὲ, οὐδεμία ἐθνικὴ εἰταιρία συνε-
κροτήθη ποτὲ, εἰς τὴν ὁποῖαν αὐτὸς νὰ μὴ συμμετέσχεν
ὡς μέλος ἐπίσημον καὶ ἐνεργόν καὶ ποῖος ἀγνοεῖ ὅτι ἐπὶ τῶν
Ἑπειρωτικῶν, τὸ 1854, ὁ οἶκος τοῦ Ἀριστοτέλους εἶχε μεταμορ-
φωθῆ εἰς ὀπλοθήκην; ὅτι ἐπὶ τῆς Κρητικῆς ἐπαναστάσεως ἀνεπέτασε
τὰς πατρικὰς του ἀγκάλας, καὶ περιέπτυξε μετὰ φιλοστοργίας τὰ ἔλεει-
νὰ ἐκείνα θύματα τῆς μουσουλμανικῆς ἀγριότητος; ὅτι κατὰ τὴν τε-
λευταίαν Ἑπειρωτικὴν ἐπανάστασιν μόνος ὁ Ἀριστοτέλης ἀντεπροσώ-
πευεν ἐν Λευκάδι τὴν ἐθνικὴν θέλησιν; Ἄλλὰ οὔτε ὁ πα-
ρὼν καιρὸς ἐπιτρέπει, ἀδελφοί, οὔτε ἡ ἀσθενὴς μνήμη μὲ βοηθεῖ νὰ εἰ-
σέλθω εἰς περισσότερας λεπτομερίας, προκειμένου μάλιστα περὶ ἀνδρῶν,
τοῦ ὁποίου ἡ ἀπόλεια ἀποναρκώνει τὸ πνεῦμα, καὶ χανυώνει τοὺς παλ-
μοὺς τῆς καρδίας! τοῦ ὁποίου ἡ ἀποστέρσις εἶναι αὐτόχρομα ἐθνικῆ
συμφορᾶ! συμφορᾶ, ἣτις ἐπέπεσε βαρύτερα ἐπὶ τῆς ἀπαρφανισθείσης
Λευκάδος μας! Ναι, ἀδελφοί, ἔδυσε πλέον, ἔδυσε ὁ φαινὸς ἀπτήρ
τῆς ταλαίνης πατρίδος! ἀπέπτη πλέον, ἀπέπτη ἡ γλυκύφωνος ἀη-
δῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Παρνασσοῦ μας! ἤρπαγη πλέον, ἤρπαγη ὁ εὐγλωτ-
τος διερμηνεὺς τῶν ἐθνικῶν πόθων μας!

Ἄλλ' ὦ γενναία ψυχὴ τοῦ Ἀριστοτέλους, σὺ τὸ καύχημα τῆς Λευ-
κάδος, σὺ τὸ ἀγλαΐσμα τοῦ ἔθνους, σὺ ἣτις τώρα φαιδρᾷ ὡς Ἄγγελος
τοῦ οὐρανοῦ παρίστασαι ἐνώπιον τοῦ βασιλέως τῶν δυνάμεων, θεοῦ,
οὐ παρακαλοῦμεν, δεῦν ὑπὲρ τῆς εὐημερίας καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς πο-
θεινοτάτης σου Ἑλλάδος, τὴν ὁποῖαν πάντοτε καὶ διὰ τῶν λόγων σου
ἐπροστάτευες, καὶ διὰ τῶν ἔργων σου εὐημέγησες. Ἡμεῖς δὲ, ὦ θελιμ-
μενοὶ ἀρκαταί, ἀποδίδοντες τὸν τελευταῖον φόρον τοῦ σεβασμοῦ καὶ
τῆς εὐγνωμοσύνης εἰς τὸν νεκρὸν τοῦ αἰοιδήμου συμπολίτου μας, ἃς
φωσφόωμεν ἐκ βάθους ψυχῆς— Ἡ μνήμη αὐτοῦ εἰς γενεάς γενεῶν, καὶ
τὸ ὄνομα αὐτοῦ μετὰ δόξης. —

Ἐπικήδειος

ὑ π ὁ

ἸΩΑΝΝΟΥ Σ. ΚΑΒΒΑΔΙΑ

Δικηγόρου

Ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς ἀγωνίας εἰς τὴν ὁποῖαν εὐρίσκειται πᾶς Ἑλ-
λὴν, ἀναμένων μετὰ παλμοῦ καρδίας ν' ἀκούσῃ τι περὶ τοῦ ἐθνικοῦ
ζητήματος, τίς ἀκούεται πένθιμος κῶδων;

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

Ὁ Βαλαωρίτης ἀπέθανε ὁποῖον φοβερὸν δυστύχμα!

Ἰαλογιζόμενος, σεβαστοί μοι ἀκροαταί, ἐν μέσῳ τοῦ βαρυαλοῦς πένθους Ὀλοκλήρου λαοῦ, ὅπερ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην συμμερίζεται καὶ ὅλον το ἔθνος, ὁποῖον ὕψος ἰδεῶν, καὶ ὁποῖα δύνამεις λόγου ἀπαιτεῖται παρὰ τῶν βουλομένων νὰ ἐξυμνήσωσι τὰς ἐθνικὰς δάφνας, ὧν μία καὶ ὁ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης, ὁμολογῶ ὅτι καὶ ὁ νοῦς μου συγχίζεται, καὶ ἡ καρδία μου ταράττεται. Ἄλλ' ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ρίψω καὶ ἐγὼ ὀλίγα ἄνθη ἐπὶ τοῦ περιφανοῦς συμπολίτου μας, τὰ ὁποῖα συνέλεξα ἐκ τοῦ περιβόλου τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τοῦ καθήκοντος, οὐχὶ βεβαίως ὡς ἐμπρέπει εἰς τὸ εὐκλεές τοῦτο τέκνον τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ὅσον τὸ ἐπιτρέπουν αἱ ἀσθενεῖς καὶ δυνάμεις, παραβαλλόμεναι πρὸς τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἀντικειμένου.

Σήμερον καθ' ἣν στιγμὴν δύο ἀνεπιστρεπτεῖ ἐκ τοῦ κόσμου τοῦ τοῦ ὀφαινοῦ οὔτος ἀστὴρ τῆς Ἑλλάδος, τὸ καύχημα καὶ τὸ κλέος τῶν Λευκαδίων, ἀ προσφέρωμεν εἰς αὐτὸν τὸν ἐγκάρδιον ἀσπασμὸν τῆς εὐγνωμονούσης πατρίδος.

Γεννηθεὶς ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ φιλιτάτῃ τοῦ Λευκάδι, ἦν τόσον ἠγάπα, καὶ δι' ἣν ἐτελεύτησε τὸν πολυτιμον βίον του, ἐδιδάχθη τὰ προκαταρκτικὰ μαθήματα ἐν τῇ ἀδελφῇ Κερκύρα, μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ὁποίων μετέβη εἰς τοὺς μουσοτρόφους Παρισίους πρὸς τελειοποίησιν του. Ἐκφύσει, ῥέπων εἰς τὰς φιλολογικὰς μελέτας ἐπὶ τοσοῦτον ἐμόχθει, ὥστε νεώτατος ὦν ἐφθασεν εἰς τὸν ὑψιστον ἐκείνον βαθμὸν τῆς φήμης, εἰς ἃν μάτην κοπιῶσι νὰ φθάσωσι πολυχρόνιοι ἀγῶνες γεγραμμάτων εἰς τὴν μελέτην. Καὶ τῷ ὄντι διὰ τῶν ἀθανάτων ποιημάτων του, εἰς ἃ διαλάμπει χάρις ἀμίμητος, καὶ γλώσσα γλυκεῖα ὡς τὸ μέλι τοῦ Ὑμηττοῦ, καὶ καθαρὰ ὡς ὁ ὀρίζων τῶν Ἀθηνῶν, διὰ τῶν ποιημάτων του ἐκέκτητο ὁ Ἀριστοτέλης εὐρωπαϊκὴν φήμην. Ὅταν δὲ τὸ φοβερὸν ἄγγελμα τοῦ θανάτου του φθάσῃ εἰς τὰ παράλια τῆς Εὐρώπης, ὡ τότε βεβαίως, ἐξοχοὶ ποιηταὶ καὶ δημοσιολογοὶ θέλουν ἀποστείλει εἰς τὸν ἱεραφάντην τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ τὸν ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν, καὶ ἡ ἱστορία θέλει συγκαταλέξει αὐτὸν μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων δι' ὧν ἐσώθη ἡ προγονικὴ εὐλαϊα, καὶ ἐδοξάσθη τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα.

Δικαίως ὅθεν λέγομεν, ὅτι ἡ ἐκλειψὶς τοιοῦτου ἀστέρος ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ ὀρίζοντος εἶναι δυστύχημα οὐχὶ μόνον τῆς Λευκάδος, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἔθνους, δικαίως ἡ πατρίς καὶ τὸ ἔθνος κλαίει καὶ θρηνεῖ τὸν μεγάλον Ποιητὴν του, διότι ὁ ποιητὴς εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν ἄνθρωπος, εἶναι ὁ μέγας ἀπόστολος τοῦ ἔθνους εἰς ἃ ἀνάκει, εἶναι τὸ ἐκλεκτὸν ἐκεῖνο ὄν, ὅπερ ἡ θεία Πρόνοια ἠθέλησε νὰ περιφρασθῇ μετὰ τὸ πᾶν τιμὸν δῶρα τῆς.

Προικισμένοι ἐκ Θεοῦ μετὰ τὸ προσὸν τῆς μεγαλοφάνειας ὁ προσφιλέστατος μας Ἀριστοτέλης ἦτο προωρισμένος οὐχὶ εἰς τὸ στάδιον

τῆς πολιτικῆς, ἀλλ' εἰς τὸ στάδιον τῶν γραμμάτων ἐκεῖ ὅπου γενῶνται μὲν ἔριδες καὶ πόλεμοι, ἀλλὰ τὰ ἀντικείμενα τῶν ὁποίων εἶναι ἀντικείμενα εὐγενῆ καὶ ὑψηλὰ τεινοντα πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς ἀληθείας ἀπεναντίας εἰς τὴν παλαίστραν τῆς πολιτικῆς τὰ ἀντικείμενα τῶν ἀγῶνων, εἶναι συμφέροντα ὕλη καὶ, ἔριδες καὶ διαπληκτισμοὶ φιλοδοξίαι καὶ σπουδαρχαίαι, αἰσθήματα χαμερπῆ, ἅπερ ὁ μεγαλόφρων πατριώτης μας ἀπώθει καὶ ἀπεστρέφετο.

Πλὴν ὁ ἔρωσ πρὸς τὴν πατρίδα ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ εἰσέλθῃ καὶ εἰς τὸ στάδιον τῆς πολιτικῆς, εἰς ἃ καὶ θυμασίως διεκρίθη διὰ τὰ ἐλεύθερα καὶ ἀγὰ ἀισθήματά του, διὰ τὴν τερψικάρδιον εὐγλωτίαν του, διὰ τὸ ἀπαράμιλλον θάρρος του, διὰ τοῦ ἀτρότου, ἐθνικοὺς ἀγῶνας του.

Καθ' ἃν καιρὸν ἡ Ἑπτάνησος ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἀποκατάστεως τῆς, πρῶτος ὁ Ἀριστοτέλης ἠσπάσθη τὴν σημαίαν ἐκείνην, καὶ ὡς ἀτρόμητος στρατηλάτης πολεμήσα· εἰς τὸ πεδίον τῆς τιμῆς καὶ τοῦ καθήκοντος, ἠντύχησε νὰ ἴδῃ ἐστεμμένους τοὺς ἀγῶνάς του. Ἄλλ' ὁ μόνος του πόθος ἦτον ἡ φιλιτάτῃ του Ἡπειρος· τίς ἀγνοεῖ πόσον ἐκοπίασε διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς εὐάνδρου καὶ εὐγενοῦς ἐκείνης χώρας, ὅταν καὶ ἐκεῖ ἀκουσθῇ ἡ ἀπαισία εἰδήσις τοῦ θανάτου του, ὁ στεναζῶν Ἕλλην θέλει θρηνῆσαι μετ' ἡμῶν τὸν ἀκάματον ἐργάτην τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας. Φεῦ! ἐν τῇ ἀκαμῇ τοῦ βίου ἀπωλέσθη πολύτιμος ἐθνικὴ ὑπαρξίς, πρὸς διάσωσιν τῆς ὁποίας μάταιαι ἀπέβησαν πολύμοχοι καὶ δραστήριοι ἐνέργειαι διακεκριμένων ἰατρῶν.

Ὁ θάνατος τοῦ διασώμου τούτου ἀνδρὸς ἐγκαταλείπει κενὸν ἀπλήρωτον, διότι οἱ μεγάλωνος ἄνδρες δὲν γενῶνται εὐκολως, ἀλλ' ὡς τόσοι φαινοὶ κομῆται ἐμφανίζονται εἰς τὴν γῆν, καὶ ἀνεπιστρεπτεῖ ἀπέρχονται.

Ἡμεῖς οἱ Λευκάδιοι δὲν θὰ ἀκούσωμεν πλέον τὴν καλλικέλαδον ἀκρόνῃ μας, καὶ τὸ ἔθνος δὲν θὰ ἀκούσῃ πλέον τὰ γλυκύτατα καὶ ζωυγόνα ἄσματα τοῦ Ἑθνικοῦ Ποιητοῦ του. Σήμερον ἐν μέσῳ ὀδύνης καὶ στεναγμῶν ἐνταφιάζομεν τὸν περιφανῆ συμπολίτην μας, τὸν δεινότατον ῥήτορα, τὸν μεγάλον Ποιητὴν μας, καὶ μετ' ὀλίγον ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος θέλουν χυθῆ τόσα δάκρυα, ὅσαι εἰσὶν αἱ Ἑλληνικαὶ καρδίαι.

Ἀπερχόμενος εἰς τὰς αἰωνίους Μονὰς ὁ μέγας οὔτος πολίτης τοῦ γένους, ἐγκαταλείπει εἰς τὰ τέκνα του οὐχὶ φαρτὸν θησαυρὸν, ἀλλὰ θησαυρὸν ἀφαρτὸν, τὴν δόξαν τῆς μεγαλοφυΐας του, ἥτις ὑπερτερεῖ πᾶσαν ἄλλην δόξαν, ἥτις μένει αἰώνιος, καὶ ἐνώπιον τῆς ὁποίας σιγᾶ καὶ αὐτὸ τὸ ἀκοίμητον σαράκι τοῦ φθόνου καὶ τῆς ἀντιζηλίας. Τὸ ὄνομα τοῦ Ποιητοῦ μας θέλει μείνει ἀθάνατον εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἑλλήνων, καὶ θέλει μεταδίδεται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν ὡς τιμαλφές κληρονομία.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΚΑΛΟΣ, ΝΑΥΤΙΚὸν ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΡΙΟΝ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

ώτης μας έδοξάσθη και έτιμήθη και από την πατρίδα και από τὸ ἔθνος, διότι και τὸ ἔθνος έδόξασε, και την Λευκάδα έτιμήσε, α; δεηθῶμεν εἰς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν νά κατατάξη αὐτὸν ἐν σκηναῖς δικαίων, ὅπως μετάσχη και τῆς Θύρανιου δόξης, κράζοντες αἰώνια ἡ μνήμη του Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου.

ΛΟΓΟΣ

Ὑ π ὀ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΚΑΡΥΚΗ

Εἰσαγγελίως Πρωτοδικῶν.

Σεβαστὲ τοῦ Ἔθνους Εὐεργέτα !

Ἐρώτατον ἀπαράβατον ποδὸς τὴν Πατρίδα χορός ἐπιβάλλει εἰς τὴν συνειδησί μου νά παρουσιασθῶ γονυπετῆς κατέναντί σου τὴν στιγμήν ταύτην, καθ' ἣν συμπάση; τῆς Ἑλλάδος; συγκινεῖται ἐκ βάθρων ἡ καρδιά, και ὑποβάλλω εὐλαβῶ; τὴν ἀποδιδεμένην σοι ὑπ' αὐτῆς ἐγκαρδίως Ἐθνικὴν εὐγνωμοσύνην.

Ἄλλὰ τὴν ὑψηλὴν ταύτην δι' ἐμέ τιμὴν, ἀλλὰ τὸ ἱερὸν τοῦτο καθήκον τῆς Πατρίδος, τὸ σφειλόμενον πρὸς Σε, Μέγιστε Ἄνερ, οἶμοι . . . ἐπέπρωτο ἡ ἀσθενής; μου γλώσσα, ἡ ἀδύνατος και ὀδαή; φωνή μου νά διερμηνεύσῃ! Ἐπέπρωτο νά τολμήσω ν' ἀτενίσω τὴν στιγμήν ταύτην ἐπὶ τὸ ὕψος τοῦ φαινοῦ μεγαλείου σου, και νά ἐκλαλήσω τὸ θῆμβος, ὅπερ κατέχει τὴν Πατρίδα σου ἐπὶ ταῖς μεγαλοφυέσιν ἀρεταῖς σου !!

Ναί. Τοῦτο, βλέπω, ἦτο πεπρωμένον· ἀλλ' ὄχι οὐδέποτε θά ἦναι πεπρωμένον ν' ἀναγράψω εἰς ἐπικήδειον Λόγον τὸ ἐξοχὸν τῆς ἀγγελικῆς ὑπάρξεώς σου, και διὰ στενῆς διανοίας και ἐρπετῆς φωνῆς; νά ἐξυβρίσω τὸ δυσανάβατον ὕψος Ἄνδρος, ἀνήκοντος, οὐχὶ τῇ Λευκάδι, οὐχὶ τῇ Ἑλλάδι, ἀλλὰ τῇ ὑδρογαίῳ πάσῃ. — Τὸν ἐπικήδειόν σου λόγον λοιπὸν, ὄχι ἐγὼ, ἡ γῆ τῆς Ἑλλάδος σύμπασα θά συντάξῃ, θά ἐκφωνήσῃ, και θά ἐκφωνήσῃ ἐπὶ αἰῶνας! Τὸ Ὄνομά σου ἦδη ἀθάνατον ἐχαράχθη ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἀπογόνων. Τὴν πατρίδα σου ταύτην, τὸ αἰσθημά σου, τὸ φρόνημά σου, τὴν ἱστορικὴν φωτογραφίαν τοῦ βίου σου, τὸ δαιμόνιον σου πνεῦμα, θέλει εὐγλώττως διασπλῖσει ἡ τοῦ Γένου; Ἱστορία, ἣν δὲν δύναται τις νά διανύσῃ χωρὶς ν' ἀνέλθῃ τὰ εὐρύτατα και εὐφορα ὀροπέδια τῆς εὐκλεοῦς ὑπάρξεώς σου!

Ἡ γνωστὴ ἀγάπη σου πρὸς τὴν Πατρίδα ὀρω; σου πρὸς αὐτήν, προώρισται θεοθεν νά ὑπάρξῃ ὁ ἀθάνατος πρόλογος ἐπόμενων γενεῶν· προώρισται νά ὑπάρξῃ ὁ ἀκόιμητος φάρος τῆς φλοπατρίδος; καρδίας.

Ἡ εὐγενής; ὕψιπέτις; και ἀθάνατος; ποιήσις σου, ζῶσα μὲ τοῦς αἰῶνας, θέλει γαλθανίσει; ἀδιαλείπτως; τὰ; καρδίας τῆς ἀνθρωπότητος, ἀνυψοῖ ἐπὶ τὸ ἀπειρον τὸν νοῦν, και διδάσκει ταῖς μελλούσαις ὑπάρξεσσι τὴν εὐλαβῆ πίστην πρὸς τὸν Θεὸν λατρείαν, τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν Πατρίδα, και τὴν τιμὴν κ' ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως.

Ἄλλοίμονον . . . ἀλλοίμονον . . . δυστυχῆς Πατρίε;! Οἱ ἀστέρες τῆς Ἑλλάδος; ὡς; διαττοντες σβέννυνται ἀκαριαίως, και σκοτία πενιχροῦ μέλλοντος; ἐπαπειλεῖ τὴν δύστηνον ταύτην χώραν!

Ἡ εὐγενής; αὕτη ὑπάρξις; ἥτις; μέχρι χθὲς ἐπάλας; τοῦ κλέους; τὸν ἀγῶνα, και διημφισθῆται τὴν δάφνην τῆς μούσης; ἀπέναντι γιγάντων μουσοτραφῶν τῆς Ἐσπερίας Ἐθνῶν. Ἡ φωνή τῆς εὐγλωττίας; ἐκείνης; ἥτις; ἐνεθουσία τὰ στήθη τῆς Πατρίδος; κ' ἐδημιούργει; τὸ δίκαιον τοῦ Λαοῦ, δν ἐγκαρδίως; ἡγάπα, ἡ φωνή; ἥτις; συνετάρασε; μέχρι μυελοῦ τῶν ὀστέων; ἥτις; ἄλλοτε ἐβρόντα; ζυνεκίκα, και ἐδάμαζε τὸ θῆσος; τῶν δυνατῶν ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Κερκύρας; φεῦ . . . σιγᾶ ἤδη τὴν σιγὴν τοῦ θανάτου!

Ἡ ἀτρόμητος; αὕτη καρδιά; ἡ ἐγκολπούσα; ἐν τοῖς; ἑαυτῆς; μυχοῖς; ὠκεανοῦ; ἐλευθέρων; ἀδαμάστων; φρονιμάτων; ἡ δαμάσασα; τὴν τῆς; εἰμαρμένης; ἐπὶ τῆς; Πατρίδος; κατάραν; οἶμοι . . . ἐδαμάσθη; αὕτη; αὕτη; ἀφ' ἑαυτῆς; ἐγένετο; οἶονεῖ; θῦμα; αὐτοκτονίας!

Ἐξέλιπε; φεῦ . . . ἐξέλιπε; διὰ παντός; ὁ κλεῖζων; διὰ τῆς; ὑσιπέτιδος; φαντασίας; του τὴν Ἑλλάδα. Ἐσιώπησεν; ὁ Πατριάρχης; τῆς; γλώσσης; τοῦ Λαοῦ; ἐξέλιπεν; ὁ Πίνδαρος; τῶν; νέων; ἡμῶν; χρόνων; ὁ στρατηγός; τῆς; Ἐθνικῆς; ἡμῶν; ποιήσεως. — Ὁ Ἐνθουσιώδης; και θεσπέσιος; ἐκεῖνος; φθόγγος; ὁ ἀνυμνήσας; ἐν τῇ; γῆ; τοῦ; Περικλέους; πρὸ; τοῦ; κέντρου; τῶν; φῶτων; τὴν; ἀγγχόνην; τοῦ; μάρτυρος; Γρηγορίου; και; ἐκσπάσας; τὸ; δάκρυ; εἰκοσι; χιλιάδων; ἀκροατῶν; ἐκθαμβῶν; Ἑλλήνων; τε; και; ξενίων; φεῦ! ἀπώλετο; πρὸς; μεγίστην; τῆς; Ἑλλάδος; δυστυχίαν!

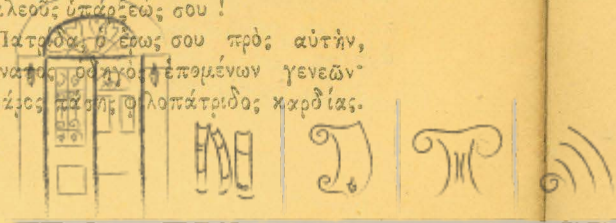
Ἀπέναντι; τοιοῦτου; ἐνδόξου; ἀνδρὸς; ἀπέναντι; τοιοῦτου; Ἱστορικοῦ; μεγαλείου; συντρίβεται; ἡ; διάνοιά; μου; καταπίπτει; νεκρά. — Ἡ; φωνή; μου; νῦν; χορηγοῦσα; τὴν; ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΝ; ΑἰΩΝΙΟΝ; τοῦ; ΘΕΟΟΥΣ; εἰς; τὸν; Ἀριστοτέλη; Βαλαωρίτην; βεβήλωσιν; λογιζεται; τὴν; ἀναγραφὴν; τοῦ; ἐξόχου; αὐτοῦ; βίου; ἀφοῦ; τοῦτον; διαλαοῦσιν; ἀμίμητοι; ῥήτορες; ὁ; ΔΙΑΚΟΣ; ΤΑ; ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ; Ἡ; ΚΕΡΑΦΡΟΣΥΝΗ; και; τῶν; ὑστάτων; του; παλμῶν; τὰ; φλογερώτατα; σπαραξικάρδια; ΕΠΗ; τὰ; ὀπῆα; εἰσέτι; δὲν; εἶδον; τὸ; φῶς; τῆς; Ἑλλάδος; και; προνοία; τῶν; ἀξίων; αὐτοῦ; υἰῶν; ὄφονται; ἐν; τάχει.

Ἴδου; οἱ; χαράκται; οἱ; πιστοὶ; φωτογράφοι; τοῦ; βίου; τοῦ; ἐξόχου; τούτου; ἀνδρὸς. Ἴδου; οἱ; ἐπικήδειοί; του; λόγοι.

Τὰ; παραγγέλματα; τῆς; ἀγνωτέρας; ἠθικῆς; ἡ; ἄλλα; παραπλήσια; εὐγενῆ; τῆς; καρδίας; αἰσθήματα; δύνανται; ἀναγραφόμενα; νά; κοσμῶσιν; ἐπικήδειους; λόγους; ἀνδρῶν; ἐναρέτων; ἀλλ' ἀνδρῶν; γιγάντων; μεγαλοφυίας; οἷας; ὁ; Ἀριστοτέλης; Βαλαωρίτης; ἀλλ' ἀνδρῶν; οἷτινες; διεδρασκέ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

λισαν τὸν αἰῶνα τῆς ἐποχῆς των. ἵνα εὖωσιν ἄλλον, ἀλλ' ἀνδρῶν, ἐκπροσωποῦντων ἰδίαν καὶ ὀλόκληρον ἐν αὐτοῖς ἐποχὴν δόξης καὶ εὐκλείας, αἱ ἀρεταὶ αἱ συνήθεις τῆς ἠθικῆς, αἱ ἀναγραφόμεναι ἐν ἐπικηδεῖσι λόγοις, εἰσὶν αὐτόχρομα δι' αὐτοὺς ὕβρεις ἢ βλακώδης εἰρωνεία.

Ὁ Δημιουργός, ὅτε εἰς τὸν Ἀριστοτέλην παρέδιδε τὸ πνεῦμα, εἶπε « σοὶ χαρίζω δαφιλῶς τὴν εὐλογίαν. Γενοῦ ὁ ἀστήρ τῆς Πατρίδος σου, ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ ὁποῦ ἀσκεπεῖς καὶ γονυκλιτὶ ἐκθαμβοὶ αἱ ἐπόμεναι γενεαὶ ν' ἀτενίσωσι τῇ ἀρετῇ σου » !

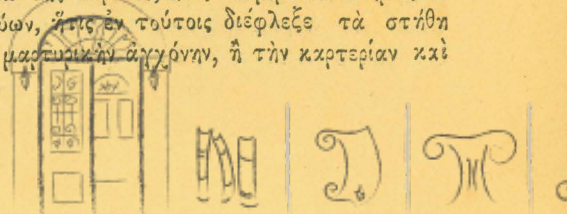
Ἐπὶ τὴν δύναμιν ταύτην τῆς θείας Προνοίας, προικισθεὶς ἀπεριόριστον πνεῦμα ὁ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης, καὶ δοθεὶς ἐπὶ τὴν γνῶσιν τῶν γραμμάτων, λάτρης πιστὸς γενόμενος τῆς διανοίας, ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς ἀρετῆς, κ' ἐν τοῖς ἐγκάτοις τοῦ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἐνεσάρκωθη τὴν τοῦ Χριστοῦ διδασκαλίαν, τὴν πρὸν τὸν πλοσίον διλονότι ἀγάπην, τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν Πατρίδα.

Τὰ φῶτα τῆς εὐεργέτιδος Ἑσπερίας ἐφείλκυσαν τὸ βλέμμα καὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ ἰδοῦ ὁ Ἀριστοτέλης ἐν μέσῳ εὐπαιδευτῶν νόων διακρίνεται διὰ φωταυγούς σέλας, προαγγέλλοντος, ὅτι θέλει προκύψει ἀστὴρ ὄντως φεγγαβόλος, μέλλων τὴν Ἑλλάδα νὰ σελαγίσῃ.

Ἐκ τ ο τ ε, θυσιάζων ζωῶν, καὶ καταναλίσκων τὸ σκμαῖον καὶ Ἡράκλειόν του σθένος, καὶ ποδοπατῶν τὸν ὕπνον καὶ τῆς χαρᾶς τὴν ἀνεῖν, ἀχόρταγος προσαπέκτα τῆς περωτισμένης Εὐρώπης τὴν φωνὴν καὶ τὴν ἰδέαν, διακρατῶν ὅτι καλὸν καὶ ὠραῖον καὶ συμφέρον τῇ Πατρίδι.

Ἐκ τ ο τ ε ἡ ἀράτῃτος αὐτοῦ φαντασία ἐπέταξεν ἐπὶ τὰ ἀγνότερα δυσθεώρητα ὕψη, ὠδοιπόρησεν ἀκαμάτως τοὺς ζοφεροὺς αἰῶνας τῆς δουλείας τῆς Πατρίδος, καὶ διὰ τηλεσκοποῦ ὀξυδερκεῖας ἀνευρών τὸ ἀρχαῖον κλέος, ἐδράξατο τούτου, κατέστυρεν αὐτὸ μέχρι τῶν νῦν ἡμερῶν μας.

Ἐκ τ ο τ ε οἱ μελίρρυτοι φθόγγοι τῆς ἀθανάτου αὐτοῦ ποιήσεως ἐξήγειραν τὸν αἶνον τῆς Εὐρώπης, ἐπέσπασαν τὸ σέβας τῆς πρὸς τὸν νέον Ἑλληνα, ἐζωπύρυσαν τὰς συμπαθείας τῆς, καὶ τὸ περιφρονούμενον Κ λ ε φ τ ι κ ο ν τ ο υ φ έ κ ι καὶ τὴν πενιχρὰν τοῦ Ἑλλήνου καλύβην κατέστησε τῇ δύσει ἐμβλήματα σεβασμοῦ, νικηφόρα Δάβαρα, ἢ προμαχῶνας ἀπορθητοῦς Ἑθνικῆς ἀρετῆς κ' ἐλευθερίας. ! Σεβόμενος τὴν γῆν τῆς γεννησεῶς του, εὐλαβοῦμενος τὰ παθήματα τῶν πατέρων ἡμῶν, τ' ἀπλοῖκά ἀλλ' ἔντιμα ἦθη ἐκεῖνα τῆς ἐποχῆς τῆς δοκιμασίας, καὶ ππλάχων ἐκ τῶν σπλάχνων τοῦ Λαοῦ ἐν καύχῃ τὴν φωνὴν του διεδέχθη, καὶ ἰδοῦ ἡ ἀγνωστὸς τῇ Δύσει, ταπεινὴ ἐκεῖνη γλῶσσα, ἥτις συνῆει τὸ ἀρχαῖον παρελθὸν τῆς Ἑθνικῆς εὐκλείας μετὰ τὴν νέαν ὑπαρξίν τοῦ ἔθνους, ἡ γλῶσσα τῆς καρδίας, ἥτις παρεμύθησεν ἡμᾶς ἐν ἡμέραις σπενκιμῶν καὶ δακρύων, ἥτις ἐν τούτοις διέφλεξε τὰ στήθη τῶν πατέρων ἡμῶν πρὸς τὴν μαρτυρικὴν ἀγχόνην, ἢ τὴν καρτερίαν καὶ

πεῖναν τοῦ Μεσολογγίου, ἡ γλῶσσα ἐκεῖνη ἡ περιφρονούμενη, ἀλλ' ἀναδείξασα ἔθνος, κοσμεῖ νῦν σεβαστὴ τὰς βιβλιοθήκας τῆς σοφῆς Εὐρώπης, καὶ κεῖται σπέρμα τῆς μελλούσης συμπαθείας τῆς, καὶ τοῦ προκύψοντος ἐκ ταύτης μεγαλείου τῆς Πατρίδος.

Ἰδοῦ οἱ ἀτρυτοὶ ἀγῶνες, οἱ καρποὶ τῆς διοανοίας τοῦ ἀνδρός. Ἰδοῦ ἡ ὀφειλομένη αὐτῷ Ἑθνικὴ εὐγνωμοσύνη.

Συγχωρήσατέ μοι, ἀδελφοὶ Συμπολίται, ἀν πνίγηται ἡ φωνή μου, ἀν συντράχηται ὁ νοῦς μου, ἀν ἀσυναρτήτου προβάλλω τὰς ἰδέας μου. Μὲ πνίγει τὸ δάκρυ, μὲ πνίγει ἡ γενικὴ τοῦ ἔθνους δυστυχία, μὲ πνίγει ἡ ἐκπληξις πρὸς τὸν ἀνδρα, ὁ μέγας θαυμασμός μου.

Ἀπωλέσαμεν, ἀλλ' ἀπωλέσαμεν διὰ παντός, τὸ καύχημα τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος, τὸν ἐργάτην τῆς Πατρίδος, ὅστις ἐφ' ὀλόκληρον ἤμισυν αἰῶνα ἐμόχθησεν ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ ἔθνους καὶ ἐπὶ τέλους παρέδωκε δι' ἀδαμάστου καρτερίας νέας εὐρυτάτας κτήσεις τῇ σεμνῇ φιλολογίᾳ.

Ἄλλὰ ὁ ἀπληστος οὗτος νοῦς, ἀλλ' ἡ φιλόπατρις αὐτοῦ καρδία, εἰσέει δὲν ἀπέκαμε μαχομένη τὸν ἀγῶνα τῆς δόξης. — Ἀπὸ τοῦ 18ῶ2 μεγαλεπίβολον σκοπὸν συλλαβῶν, κατηνάλωσε τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς του, ἵνα ἐποικοδομήσῃ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τὸ πάλαι τῆς Πατρίδος μεγαλεῖον. Ἐγρηγόρει, ἐκοιμᾶτο, ὠνειρεύετο, ἐπένθει, ἐνόσει, ἐδυστύχει, ἐξωστρακίζετο ἀλλ' οὐδόλωσ' ὑπεχώρει· ὁ ἀτρόμητος νοῦς του, ὁ βραχίων εἰργάζοντο ἀκαμάτως τὸν σκοπὸν του. Ἡ ὑπαρξίς του διεκρότει ἀνεξάντλητον καρτερίαν, ἀμετακίνητον τὸ φρόνημά του. Παλαίων δὲ τὴν πάλιν τοῦ ἀπλησιμένου, προέπεμψε τὴν φωνὴν, κ' ἐπήγαγε τὴν θέλησιν τοῦ ἐγγενούς Λαοῦ τούτου μέχρι τοῦ ἀπεράντου ὠκεανοῦ τῆς Δύσεως· καὶ ἰδοῦ ἡ φιλοπατρία νικᾷ ἐπὶ τέλους. Τὸ ἱερὸν τούτο ἔδαφος, ἀκηλίδωτον πλέον ἀπαρτίζει μέλος τῆς ἐλευθερᾶς Ἑλληνικῆς Ἐνότητος ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῆς πολυτίμου ἡμῶν ἐλπίδος, τοῦ ΓΕΩΡΓΙΟΥ.

Ἄλλ' ἐν τῷ εὐγενεῖ τούτῳ ἀγῶνι συνησθάνετο, ὅτι πολλὰ ἀκόμη ὑπελείπετο νὰ τελέσῃ πρὸς πλήρωσιν τῶν ἔθν. πόνων.

Κατεμέτρα ἐπὶ 30 ἤδη ἔτη τοὺς φοβεροὺς σκοπέλους εἰδεχθῶς διπλωματίας, καὶ διεώρα τὰς Σκύλλας καὶ χαρίζεσαι, ἀλλ' ἀτρόμητον ἔχων τὸ αἶμα ἐπ' ἀκατίου σαθροῦ ἐτόλμα Κανόρης τὴν ἰδέαν νὰ πλέῃ κατὰ τούτων.

Ναί. — Ἄν στρέψωμεν τὸ βλέμμα, Εὐγενεῖς Συμπολίται, πρὸς βορρᾶν, ἀν ἀτενίσωμεν πρὸς τὰς πέτρας καὶ τοὺς βράχους τῆς ἀπέναντι χώρας, θέλωμεν ἴδει τοὺς τύπους τῶν βλημάτων διαρκούς πνευματικῆς αὐτοῦ πάλιν κατὰ τοῦ τυράννου· θέλωμεν ἴδει, ὅτι ἡ ζωὴ αὐτοῦ διεξαπλώθη ὡς χειμάρρος, ἵνα συμπαρὰσῃ καὶ πνίξῃ τὸ κάθαρμα τῆς Ἀσίας. Θέλωμεν ἴδει τὴν ἀναπνοὴν αὐτοῦ Βεζοῦβιον, Αἰτναν, καίουσαν τὴν σεσηπιῶσαν σάρκα τῆς μουσαρᾶς, ἐπονείδιστου διὰ τὴν Εὐρώπην Κορανοκρατίας ! !

Θέλωμεν ἴδει, ὅτι ἀγῶνας τριάκοντα ἐτῶν στερήσεων ἀναπαύσεως, μόχθων καὶ θλίψεων, ἀφειδῶν δαπανῶν, ὑπέστη ἡ εὐρύτερος αὐτῆ τῆς

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

A1.52.φ9-0008

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ